

UTICAJ FAKTORA SPOSOBNOSTI ŽELJEZNIČKIH RADNIKA NA BEZBJEDNOST SAOBRAĆAJA

Sanja Simić, email: simics712@gmail.com

Saobraćajni fakultet Doboj

Valentina Vasiljević, email: valentinavasiljevic92@gmail.com

Visoka medicinska škola zdravstva, Doboj

Mr. Radenka Bjelošević, email: bjelosevicradenka@gmail.com

Prof. dr. Asib Alihodžić, email: asib.dr@gmail.com

Saobraćajni fakultet Doboj

Sažetak: Željeznički saobraćaj zbog svoje specifičnosti, zahtijeva i posebne uslove za radnike prije zasnivanja radnog odnosa kao i u toku radnog odnosa. Na željeznicama, zahtijevani uslovi su propisani pravilnicima 655 i 646. U ovom radu analiziraju se uslovi navedeni u pomenutim pravilnicima, koji se odnose na izvršno osoblje. Radnik izvršne službe na željeznici održava stručnu osposobljenost uz ispunjenje sljedećih uslova: da je uspješno završio redovnu provjeru stručne osposobljenosti, da je uspješno završio redovni ljekarski pregled, da je po potrebi uspješno završio vanrednu provjeru stručne osposobljenosti, da je po potrebi uspješno završio vanredni ljekarski pregled i da se stručno usavršava. Ispunjenje ovih uslova u velikoj mjeri utiče na bezbjedno odvijanje željezničkog saobraćaja, kao i na bezbjednost zaposlenih koji direktno učestvuju u odvijanju saobraćaja i radnji koje su neophodne kako bi saobraćaj mogao funkcionisati. U zavisnosti na koje radno mjesto se radnik raspoređuje, određuju se i uslovi koje mora ispunjavati.

Glavne riječi: Željeznički saobraćaj, željeznički radnici, uslovi

INFLUENCE OF COMPETENCE RAILWAY WORKERS ON TRAFFIC SAFETY

Abstract: Because of its specifics railway has special conditions for workers before starting to work as well during working contract. There are manuals 655 and 646 for such conditions. This paper analyzes these conditions for executive personnel. Executive personnel on railways maintains competence only fulfilling conditions: completed regular qualifications check and medical exam, if needed completed extramural qualifications and medical check, and professional improvement. Fulfilling these conditions greatly affects safety on rails and safety of railways personnel directly involved in rail traffic. Conditions are specific for different works.

Keywords: Railway traffic, railway workers, conditions

1. UVOD

Željeznički saobraćaj zauzima posebno mjesto u saobraćajnom sistemu. Zbog svoje specifičnosti i karakteristika, neprekidno treba raditi na povećanju bezbjednosti i održavanju sigurnosti. Jedan od faktora koji utiče na bezbjednost u odvijanju željezničkog saobraćaja, predstavljaju uslovi koje moraju ispunjavati željeznički radnici, naročito izvršno osoblje. Kako je na željeznici sve regulisano pravilnicima i uputstvima, tako su i uslovi koje mora ispunjavati izvršno osoblje, propisani pravilnicima 655 i 646. Pravilnikom 655 propisuju se zdravstveni uslovi koje moraju ispunjavati željeznički radnici koji neposredno učestvuju u vršenju željezničkog saobraćaja, način njihovog utvrđivanja i vrijeme njihove provjere.

Nasuprot pravilniku 655, pravilnikom 646 propisuju se: uslovi za osposobljavanje kandidata za radna mjesta radnika izvršne službe na željeznici, potrebno obrazovanje kandidata za pristup stručnom osposobljavanju, program stručnog osposobljavanja kandidata za radna mjesta radnika izvršne službe na željeznici, uslovi i način provjere teorijske osposobljenosti, uslovi i način praktičnog osposobljavanja i provjere praktične osposobljenosti, uslovi i način stručnog usavršavanja i uslovi i način provjere stručne osposobljenosti. Za svako radno mjesto u izvršnoj službi tačno su propisani uslovi koje mora ispunjavati radnik koji je na to radno mjesto raspoređen. Zahtijevani uslovi se propisuju kod zasnivanja radnog odnosa, ali isto tako i u toku radnog odnosa se vrše određene provjere u skladu sa pomenutm uslovima. U radu su analizirani propisani uslovi, kao i kako postupiti ukoliko vremenom radnik ne ispunjava uslove potrebne za radno mjesto na koje je raspoređen, kao i vremenski periodi provjere zahtijevanih uslova. Radnik izvršne službe na željeznici održava stručnu osposobljenost uz ispunjenje sljedećih uslova: da je uspješno završio redovnu provjeru stručne osposobljenosti, da je uspješno završio redovni ljekarski pregled, da je po potrebi uspješno završio vanrednu provjeru stručne osposobljenosti, da je po potrebi uspješno završio vanredni ljekarski pregled i da se stručno usavršava.

2. REDOVNA I VANREDNA PROVJERA STRUČNE OSPOSoblJENOSTI

Stručna osposobljenost pozdrazumijeva teorijsku i praktičnu osposobljenost kao i provjeru. Za teorijsku i praktičnu osposobljenost propisan je tačan broj sati koji je potreban za savladavanje, u zavisnosti od radnog mjesta izvršnog osoblja, kao i potrebna stručna sprema koja je predstavljena u tabeli 1.

Tabela 1. Minimalni uslovi za pristup osposobljenju u zavisnosti od radnog mjesta [1]

Naziv radnog mjesta	Minimalni uslovi za pristup osposobljavanju
Manevrista	uspješno završeno osnovnoškolsko obrazovanje ili uspješno završeno niže stručno obrazovanje
Vozovođa	uspješno završeno srednje tehničko obrazovanje
Pomoćnik mašinovođe	uspješno završeno srednje stručno obrazovanje
Mašinovođa	uspješno završeno srednje tehničko ili drugo stručno ili opšte obrazovanje
Pregledač kola	uspješno završeno srednje tehničko ili drugo stručno ili opšte obrazovanje
Vozač pružnih vozila	uspješno završeno srednje tehničko ili drugo stručno ili opšte obrazovanje
Skretničar	uspješno završeno osnovnoškolsko obrazovanje ili uspješno završeno niže stručno obrazovanje
Odjavničar	uspješno završeno osnovnoškolsko obrazovanje ili uspješno završeno niže stručno obrazovanje
Otpравниk vozova	uspješno završeno srednje tehničko ili drugo stručno ili opšte obrazovanje
Čuvar pruge	uspješno završeno osnovnoškolsko obrazovanje ili uspješno završeno niže stručno obrazovanje
Radnik na održavanju pruge, objekata i opreme pruge	uspješno završen 4. stepen stručne sprema građevinskog smjera

XIV MEĐUNARODNA KONFERENCIJA
KORPORATIVNA SIGURNOST U BIH I ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA
SA EKONOMSKOG, PRAVNOG I KOMUNIKOLOŠKOG ASPEKTA
XIV INTERNATIONAL CONFERENCE
CORPORATE SECURITY IN B&H AND THE WESTERN BALKAN COUNTRIES
FROM ECONOMIC, LEGAL AND COMMUNICATION ASPECT

16.-17. Decembar/December 2016.

Radnik na održavanju signalno-sigurnosnih uređaja	uspješno završen 4. stepen stručne spreme elektrotehničkog smjera
Radnik na održavanju telegrafsko-telefonskih uređaja	uspješno završen 4. stepen stručne spreme elektrotehničkog smjera
Radnik na održavanju stabilnih postrojenja električne vuče	uspješno završen 4. stepen stručne spreme elektrotehničkog smjera
Dispečer stabilnih postrojenja električne vuče	uspješno završen 4. stepen stručne spreme elektrotehničkog smjera
Kondukter	uspješno završen 4. stepen stručne spreme
Telegrafista	uspješno završen 4. stepen stručne spreme

Teorijsku osposobljenost za vrijeme obuke provjerava predavač svakog predmeta, a na kraju teorijskog osposobljavanja, provjeru vrši Ispitna komisija, koju imenuje subjekt stručnog osposobljavanja. U toku obuke, predavač, u vezi sa ciljevima učenja, utvrđuje obim i nivo znanja, provjerava i ocjenjuje znanje u toku i na kraju nastave svakog predmeta, i to na osnovu usmenih odgovora, pisanih radova i vježbi. Ispitna komisija se sastoji od predsjednika i najmanje dva člana. Članova komisije treba da bude toliko da su zastupljeni svi predmeti obuhvaćeni programom ispita. Predsjednik Komisije se imenuje iz reda članova komisije. Članovi komisije su istovremeno i ispitivači. Komisiju imenuje subjekt stručnog osposobljavanja iz redova predavača. Ispitna komisija mora usmene odgovore kandidata ocijeniti odmah nakon ispitivanja, a pisane radove najkasnije sedam dana nakon što ih kandidat preda. Komisijaska provjera stručne osposobljenosti se obavlja u skladu sa programom ispita, koji za svako radno mjesto radnika izvršne službe na željeznici izrađuje subjekt obrazovanja i na koji saglasnost daje Regulatorni odbor željeznica BiH. U programu se moraju nalaziti i kriterijumi za ocjenjivanje. Žalba na ocjenu komisije je moguća, u skladu sa zakonom kojim se uređuje oblast stručnog i tehničkog obrazovanja. Kandidatu koji je uspješno prošao komisijisku provjeru teorijske osposobljenosti, subjekt kod koga je obavljen teorijski ispit, izdaje potvrdu o položenom teorijskom ispitu.

Stručnu osposobljenost radnika na radnim mjestima izvršne službe treba redovno provjeravati najmanje jednom u tri godine iz poznavanja opšteg stručnog znanja i stručnog znanja o voznim sredstvima, uređajima i infrastrukturi.

Vanredna provjera stručne osposobljenosti sa mora izvršiti:

- prije početka rada, ako je odsustvo trajalo duže od jedne godine, iz poznavanja opšteg stručnog znanja i stručnog znanja o infrastrukturi;
- ako zaposleni zbog nepoznavanja pravila može da ugrozi bezbjednost željezničkog saobraćaja, ili ako ne ispunjava obaveze u pogledu stručnog usavršavanja;
- prilikom izdavanja novih propisa ili suštinskih izmjena postojećih;
- prilikom velikih tehničkih i tehnoloških promjena na voznim sredstvima, uređajima i infrastrukturi.

U svim slučajevima poslodavac radniku na radnom mjestu izvršne službe ne dozvoljava dalji rad i upućuje ga na vanrednu provjeru stručne osposobljenosti. Opšte stručno znanje zaposlenih koji obavljaju poslove izrade i tumačenja operativnih saobraćajno-tehničkih propisa, osposobljavanja i usavršavanja radnika izvršne službe i poslove organizacije i nadzora nad radom radnika izvršne službe, mora se redovno provjeravati svake tri godine, a pri značajnim izmjenama postojećih propisa i vanredno, pred komisijom subjekta.

3. ZDRAVSTVENI USLOVI

Željeznički radnici koji na određenim poslovima neposredno učestvuju u vršenju željezničkog saobraćaja moraju biti zdravstveno, odnosno psihički i fizički sposobni za obavljanje tih poslova, odnosno da ispunjavaju zdravstvene uslove propisane pravilnikom 655. Zdravstveni uslovi koje moraju ispunjavati željeznički radnici utvrđuju se na prethodnim zdravstvenim pregledima, a provjeravanje zdravstvene sposobnosti u toku rada vrši se na redovnim i vanrednim zdravstvenim pregledima. Redovni ili vanredni zdravstveni pregled obuhvataju: porodičnu, profesionalnu i socijalnu anamnezu; fizikalni pregled; laboratorijske analize; dijagnostičke testove i specijalističke preglede koji su potrebni za donošenje pravilne ocjene o zdravstvenoj sposobnosti. Kod redovnih ili vanrednih zdravstvenih pregleda, psihološki pregledi obuhvataju ocjenu intelektualnih, psihomotornih i psihosenzornih sposobnosti i osobina ličnosti. [2]

Prethodni zdravstveni pregledi vrše se:

- prije zasnivanja radnog odnosa, odnosno prije raspoređivanja željezničkog radnika na određeno radno mjesto;
- prije upućivanje radnika na školovanje ili stručno obučavanje (usavršavanje) za vršenje poslova na određenom radnom mjestu.

Na redovnim zdravstvenim pregledima provjerava se zdravstvena, odnosno psihička i fizička sposobnost željezničkih radnika, u rokovima i na način koji su utvrđeni pravilnikom. Na vanrednim zdravstvenim pregledima vrši se provjeravanje zdravstvene, odnosno psihičke i fizičke sposobnosti željezničkog radnika za koga se osnovano posumnja da iz zdravstvenih razloga više nije sposoban da obavlja svoje poslove i zadatke ili posle svakog udesa, teže povrede, teške i dugotrajne bolesti. Za obavljanje poslova na određenom radnom mjestu željeznički radnik mora ispunjavati zdravstvene uslove propisane pravilnikom. Ako se kod željezničkog radnika na redovnom ili vanrednom zdravstvenom pregledu utvrdi da ne ispunjava propisane zdravstvene uslove, smatraće se zdravstveno nesposobnim za vršenje poslova određene kategorije radnog mjesta.

Radna mjesta na kojima željeznički radnici neposredno učestvuju u vršenju željezničkog saobraćaja, zavisno od načina i uslova vršenja tih poslova i njihovog značaja za bezbjednost željezničkog saobraćaja, u pogledu zdravstvene, odnosno psihičke i fizičke sposobnosti željezničkog radnika, razvrstavaju se u četiri kategorije i to u: kategoriju A, kategoriju B, kategoriju C i kategoriju D⁴⁷⁰.

Na radnim mjestima kategorije A, B, C i D utvrđivanje zdravstvene, odnosno psihičke i fizičke sposobnosti željezničkog radnika vrši se na zdravstvenom pregledu prije stupanja na rad, a provjera zdravstvene, odnosno psihičke i fizičke sposobnosti željezničkog radnika vrši se na redovnim i vanrednim zdravstvenim pregledima, u skladu sa pravilnikom.

U kategoriju A spadaju sljedeća radna mjesta:

- šef stanice koji dežura kao otpravnik vozova;
- vozni dispečer na telekomandi;

⁴⁷⁰ Pravilnik 655 – o zdravstvenim uslovima koje moraju ispunjavati željeznički radnici

XIV MEĐUNARODNA KONFERENCIJA
*KORPORATIVNA SIGURNOST U BiH I ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA
SA EKONOMSKOG, PRAVNOG I KOMUNIKOLOŠKOG ASPEKTA*
XIV INTERNATIONAL CONFERENCE
*CORPORATE SECURITY IN B&H AND THE WESTERN BALKAN COUNTRIES
FROM ECONOMIC, LEGAL AND COMMUNICATION ASPECT*

16.-17. Decembar/December 2016.

- otpravnik vozova i operator na postavnici P-2 i P-3;
- manevrista i vozni manevrista;
- mašinovođa vučnog vozila;
- putujući nadzornik vuče;
- vozač motornog pružnog vozila;
- skretničar.
- U kategoriju B spadaju sljedeća radna mjesta:
 - rukovodilac manevre;
 - nadzorni skretničar;
 - pomoćnik mašinovođe vučnog vozila;
 - mašinovođa za manevru vučnog vozila;
 - pregledač kola;
 - čuvar pruge.
- U kategoriju C spadaju sljedeća radna mjesta:
 - vozovođa;
 - popisni vozovođa;
 - kondukter;
 - magacioner;
 - rukovodilac mašine za pružne radove;
 - vođa pružnih radova;
 - čuvar prelaza.
- U kategoriju D spadaju sljedeća radna mjesta:
 - šef stanice;
 - zamjenik i pomoćnik šefa stanice;
 - operativni pomoćnik šefa stanice;
 - saobraćajni dispečer;
 - kontrolor za bezbjednost željezničkog saobraćaja;
 - telegrafista na omnibusu;
 - telegrafista-teleprinterista;
 - nadzornik vuče (unutrašnji, spoljašnji);
 - nadzornik pregledača kola;
 - čuvar kosine;
 - šef pružne dionice;
 - zamjenik i pomoćnik šefa pružne dionice;
 - elektromehaničar signalno-sigurnosnog postrojenja (SS);
 - rukovodilac signalno-sigurnosnog postrojenja (SS);
 - šef dionice signalno-sigurnosnog postrojenja (SS);
 - pomoćnik šefa dionice signalno-sigurnosnog postrojenja (SS);
 - elektromehaničar telekomunikacija (TT);
 - rukovodilac telekomunikacija (TT);
 - šef dionice telekomunikacija (TT);
 - elektromehaničar daljinskog upravljanja (DU);
 - rukovodilac daljinskog upravljanja (DU);

XIV MEĐUNARODNA KONFERENCIJA
*KORPORATIVNA SIGURNOST U BIH I ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA
SA EKONOMSKOG, PRAVNOG I KOMUNIKOLOŠKOG ASPEKTA*
XIV INTERNATIONAL CONFERENCE
*CORPORATE SECURITY IN B&H AND THE WESTERN BALKAN COUNTRIES
FROM ECONOMIC, LEGAL AND COMMUNICATION ASPECT*

16.-17. Decembar/December 2016.

- elektromehaničar kontaktne mreže (KM);
- rukovodilac kontaktne mreže (KM);
- poslovođa kontaktne mreže (KM);
- šef dionice kontaktne mreže (KM);
- elektromehaničar elektro-vučne podstanice (EVP);
- dispečer Centra za daljinsko upravljanje (DU);
- šef dionice za daljinsko upravljanje (DU);
- šef dionice elektro-vučne podstanice (EVP);
- rukovodilac elektro-energetske dispečerske službe;
- čuvar mosta i tunela.
- Zdravstveni uslovi koje moraju ispunjavati željeznički radnici utvrđuju se i provjeravaju u pogledu:
 - opšteg zdravstvenog stanja i psihičke sposobnosti;
 - stanja čula sluha i ispitivanja funkcije ravnoteže;
 - stanje čila vida.
- Za svako stanje utvrđuju se i provjeravaju zdravstveni uslovi za prvu, drugu i treću zdravstvenu grupu.
- Izuzetno, za stanje čula vida, utvrđuju se i provjeravaju zdravstveni uslovi za četvrtu zdravstvenu grupu.
- Željeznički radnik koji obavlja poslove na radnom mjestu kategorije A, prije stupanja na rad, mora na zdravstvenom pregledu ispunjavati sljedeće zdravstvene uslove:
 - u pogledu opšteg zdravstvenog stanja i psihičke sposobnosti – uslove prve zdravstvene grupe;
 - u pogledu stanja čula sluha i ispitivanja funkcije ravnoteže – uslove prve zdravstvene grupe;
 - u pogledu stanja čula vida – uslove prve zdravstvene grupe.
- Željeznički radnik koji obavlja poslove na radnom mjestu kategorije B, prije stupanja na rad, mora na zdravstvenom pregledu ispunjavati sljedeće zdravstvene uslove:
 - u pogledu opšteg zdravstvenog stanja i psihičke sposobnosti – uslove prve zdravstvene grupe;
 - u pogledu stanja čula sluha i ispitivanja funkcije ravnoteže – uslove druge zdravstvene grupe;
 - u pogledu stanja čula vida – uslove prve zdravstvene grupe.
- Željeznički radnik koji obavlja poslove na radnom mjestu kategorije C, prije stupanja na rad, mora na zdravstvenom pregledu ispunjavati sljedeće zdravstvene uslove:
 - u pogledu opšteg zdravstvenog stanja i psihičke sposobnosti – uslove druge zdravstvene grupe;
 - u pogledu stanja čula sluha i ispitivanja funkcije ravnoteže – uslove druge zdravstvene grupe;
 - u pogledu stanja čula vida – uslove druge zdravstvene grupe.
- Željeznički radnik koji obavlja poslove na radnom mjestu kategorije D, prije stupanja na rad, mora na zdravstvenom pregledu ispunjavati sljedeće zdravstvene uslove:
 - u pogledu opšteg zdravstvenog stanja i psihičke sposobnosti – uslove druge zdravstvene grupe;

XIV MEĐUNARODNA KONFERENCIJA
*KORPORATIVNA SIGURNOST U BIH I ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA
SA EKONOMSKOG, PRAVNOG I KOMUNIKOLOŠKOG ASPEKTA*
XIV INTERNATIONAL CONFERENCE
*CORPORATE SECURITY IN B&H AND THE WESTERN BALKAN COUNTRIES
FROM ECONOMIC, LEGAL AND COMMUNICATION ASPECT*

16.-17. Decembar/December 2016.

- u pogledu stanja čula sluha i ispitivanja funkcije ravnoteže – uslove druge zdravstvene grupe;
 - u pogledu stanja čula vida – uslove treće zdravstvene grupe.
- [2]
- Željeznički radnik ostaje na radnom mjestu odgovarajuće kategorije ako se na redovnom ili vanrednom zdravstvenom pregledu utvrdi da ispunjava zdravstvene uslove utvrđene na zdravstvenom pregledu prije stupanja na rad u pogledu opšteg zdravstvenog stanja i psihičke sposobnosti, stanja čula sluha i ispitivanja funkcije ravnoteže i stanja čula vida.
 - Radnik koji obavlja poslove na radnom mjestu kategorije A, može ostati na radnom mjestu te kategorije ako se na redovnom ili vanrednom zdravstvenom pregledu utvrdi da ispunjava:
 - u pogledu opšteg zdravstvenog stanja i psihičke sposobnosti – uslove prve zdravstvene grupe;
 - u pogledu stanja čula sluha i ispitivanja funkcije ravnoteže – uslove druge zdravstvene grupe;
 - u pogledu stanja čula vida – uslove druge zdravstvene grupe.

Izuzetak čine željeznički radnici na radnom mjestu manerviste i voznog manerviste u pogledu stanja čula vida moraju ispunjavati uslove prve zdravstvene grupe.

Željeznički radnik koji obavlja poslove na radnom mjestu kategorije B, može ostati na radnom mjestu te kategorije ako se na redovnom ili vanrednom zdravstvenom pregledu utvrdi da ispunjava:

- u pogledu opšteg zdravstvenog stanja i psihičke sposobnosti – uslove druge zdravstvene grupe;
- u pogledu stanja čula sluha i ispitivanja funkcije ravnoteže – uslove druge zdravstvene grupe;
- u pogledu stanja čula vida – uslove druge zdravstvene grupe.
- Željeznički radnik koji obavlja poslove na radnom mjestu kategorije C, može ostati na radnom mjestu te kategorije ako se na redovnom ili vanrednom zdravstvenom pregledu utvrdi da ispunjava:
 - u pogledu opšteg zdravstvenog stanja i psihičke sposobnosti – uslove druge zdravstvene grupe;
 - u pogledu stanja čula sluha i ispitivanja funkcije ravnoteže – uslove treće zdravstvene grupe;
 - u pogledu stanja čula vida – uslove treće zdravstvene grupe.
- Željeznički radnik koji obavlja poslove na radnom mjestu kategorije D, može ostati na radnom mjestu te kategorije ako se na redovnom ili vanrednom zdravstvenom pregledu utvrdi da ispunjava:
 - u pogledu opšteg zdravstvenog stanja i psihičke sposobnosti – uslove treće zdravstvene grupe;
 - u pogledu stanja čula sluha i ispitivanja funkcije ravnoteže – uslove treće zdravstvene grupe;
 - u pogledu stanja čula vida – uslove četvrte zdravstvene grupe.

16.-17. Decembar/December 2016.

Provjeravanje zdravstvene, odnosno psihičke i fizičke sposobnosti na redovnim zdravstvenim pregledima vrši se za željezničke radnike koji rade na radnim mjestima:

- kategorije A – svake godine;
- kategorije B – svake druge godine;
- kategorije C – svake treće godine;
- kategorije D – svake četvrte godine. [2]
- Provjeravanje zdravstvene, odnosno psihičke i fizičke sposobnosti željezničkih radnika na vanrednim zdravstvenim pregledima vrši se i prije isteka redovnih rokova u sljedećim slučajevima:
 - prije raspoređivanja na radno mjesto one kategorije za koju se traži viša kategorija od kategorije koja je propisana za radno mjesto koje je radnik do tada obavljao;
 - posle svake privremene nesposobnosti za rad usled bolesti ili povrede koja je trajala duže od 60 dana neprekidno;
 - ako postoji osnovana sumnja o uzimanju alkohola, opojnih droga i psihoaktivnih sredstava;
 - kod otežane profesionalne adaptacije;
 - posle svakog vanrednog događaja koji je sa težim posljedicama;
 - na zahtjev rukovodioca organizacione jedinice u kojoj je radnik zaposlen;
 - na zahtjev ljekara koji vrši provjeravanje psihičke i fizičke sposobnosti željezničkih radnika za rad prije stupanja na rad i u toku rada, kao i na zahtjev ovlašćenih željezničkih radnika ili lica koje ovlasti organ nadležan za kontrolu željezničkog saobraćaja;
 - na zahtjev ljekara ili ljekarske komisije za ocjenu privremene nesposobnosti za rad;
 - na zahtjev socijalnog radnika;
 - na zahtjev javnog tužioca, suda ili sudije za prekršaje;
 - na lični zahtjev radnika.

Ako se na zdravstvenom pregledu utvrdi da željeznički radnik ne ispunjava propisane zdravstvene uslove, zdravstvena organizacija, odnosno ustanova dužna je da naznači da li je zdravstvenim pregledom utvrđeno da je radnik zdravstveno, odnosno psihički i fizički sposoban za obavljanje poslova na određenom radnom mjestu, odnosno da li je trajno ili privremeno nesposoban za obavljanje poslova na određenom radnom mjestu. Željeznički radnik koji ne ispunjava propisane zdravstvene uslove smatra se nesposobnim za obavljanje poslova na radnom mjestu kategorije kojoj pripada to radno mjesto dok ta nesposobnost traje. Željezničko transportno preduzeće ne smije dozvoliti željezničkom radniku da obavlja poslove na određenom radnom mjestu, ako se na zdravstvenom pregledu utvrdi da ne ispunjava propisane zdravstvene uslove. Na redovni zdravstveni pregled upućuje se željeznički radnik u rokovima koji su propisani i to najmanje 30 dana prije roka propisanog za obavljanje tog pregleda.

Željeznički radnik je dužan da uz uput za pregled ponese i svu medicinsku dokumentaciju kao i karton osnovne zdravstvene zaštite. Željeznički radnik koji se upućuje na vanredni zdravstveni pregled, dužan je da uz propisani zahtjev ili uput za pregled preda i cjelokupnu medicinsku dokumentaciju o toku i liječenju bolesti ili stanja (karton osnovne zdravstvene zaštite) kod ordinirajućeg ljekara, kao i drugu realizovanu dokumentaciju, zavisno od razloga upućivanja na vanredni zdravstveni pregled.

Na redovni ili vanredni zdravstveni pregled ne može se uputiti željeznički radnik koji je privremeno nesposoban za rad dok ta nesposobnost traje, osim u slučaju izričitog zahtjeva ljekarske komisije za privremenu spriječenost za rad preko 30 dana, ili na zahtjev invalidske komisije.

Redovni ili vanredni zdravstveni pregledi, jednom započeti, ne prekidaju se dok se ne obave do kraja, izuzev u medicinski opravdanim slučajevima.

Na osnovu rezultata izvršenog pregleda i raspoložive medicinske dokumentacije, zdravstvena organizacija, odnosno ustanova koja je izvršila zdravstveni pregled daje ocjenu o zdravstvenoj sposobnosti željezničkog radnika za vršenje poslova na radnim određenim mjestima.

Ocjena zdravstvene sposobnosti unosi se u uvjerenje o zdravstvenoj sposobnosti za rad željezničkog radnika. U slučaju gubitka zdravstvene sposobnosti za obavljanje poslova na radnom mjestu odnosno kategorije uvjerenje se dostavlja u dva primjerka.

U slučaju utvrđivanja zdravstvene nesposobnosti željezničkog radnika za rad na radnom mjestu određene kategorije, željezničko transportno preduzeće može željezničkog radnika rasporediti na radno mjesto druge kategorije u skladu sa preostalom zdravstvenom sposobnošću utvrđenom u uvjerenju zdravstvene organizacije, odnosno ustanove i potrebom procesa rada.

4. STRUČNO USAVRŠAVANJE ŽELJEZNIČKIH RADNIKA

Poslodavac mora u sistemu upravljanja bezbjednošću obezbijediti sistem stručnog usavršavanja, kojim uređuje održavanje nivoa osposobljenosti svog osoblja i provjeru njegove osposobljenosti, određuje radna mjesta na kojima je rad u vezi sa bezbjednošću i urednošću željezničkog saobraćaja, kao i procedure za održavanje nivoa osposobljenosti radnika na tim radnim mjestima.

Stručno usavršavanje se sastoji od usavršavanja opšteg stručnog znanja i usavršavanja stručnog znanja o voznim sredstvima, uređajima i infrastrukturi. Može da bude redovno i vanredno stručno usavršavanje. Usavršavanje opšteg stručnog znanja izvodi subjekt. Stručno usavršavanje znanja o voznim sredstvima, uređajima i infrastrukturi izvodi poslodavac. Sprovođenje stručnog usavršavanja mora se izvršiti tako da se obezbijedi pravičan i nediskriminatorski pristup za sve radnike na radnim mjestima izvršne službe i njihove poslodavce. Za izvođenje stručnog usavršavanja moraju biti ispunjeni materijalni, kadrovski i organizacioni uslovi. [1]

Minimalni materijalni uslovi za stručno usavršavanje opšteg stručnog znanja su:

- adekvatan prostor za obavljanje stručnog usavršavanja sa garantovanim minimalnim uslovima za rad (1,5 m² radnog prostora po kandidatu i predavaču, odgovarajuća oprema i tehnička oprema);

XIV MEĐUNARODNA KONFERENCIJA
*KORPORATIVNA SIGURNOST U BiH I ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA
SA EKONOMSKOG, PRAVNOG I KOMUNIKOLOŠKOG ASPEKTA*
XIV INTERNATIONAL CONFERENCE
*CORPORATE SECURITY IN B&H AND THE WESTERN BALKAN COUNTRIES
FROM ECONOMIC, LEGAL AND COMMUNICATION ASPECT*

16.-17. Decembar/December 2016.

- pristup odgovarajućim sredstvima (željeznička vozila, signalno-sigurnosni i telekomunikacioni uređaji, stabilna postrojenja električne vuče), gdje je predviđeno praktično usavršavanje;
- subjekt mora da omogućiti kupovinu ili korišćenje stručne literature i važećih propisa u elektronskoj i pisanoj formi.
- Minimalni kadrovski uslovi za stručno usavršavanje opšteg stručnog znanja su:
- predavač stručno-tehničkih predmeta mora imati univerzitetsku diplomu odgovarajućeg usmjerenja i pedagoško-andragoško obrazovanje;
- predavač praktične obuke i vještina mora imati najmanje više obrazovanje odgovarajućeg smjera, pedagoško-andragoško obrazovanje, najmanje pet godina iskustva na radnom mjestu i mora biti upoznat sa sadržajima koji su potrebni za rad na radnom mjestu za koje se kandidat osposobljava.

Minimalni materijalni uslovi za stručno usavršavanje znanja o voznim sredstvima, uređajima i infrastrukturi su:

- predavač praktičnog usavršavanja mora imati najmanje srednje stručno obrazovanje odgovarajućeg smjera, pedagoško-andragoško obrazovanje, najmanje pet godina iskustva na radnom mjestu i mora biti upoznat sa sadržajima koji su potrebni za rad na radnom mjestu za koje se kandidat osposobljava i položen stručni ispit za radnika izvršne službe;
- predavači koji izvide teorijsko usavršavanje moraju imati najmanje srednjoškolsko obrazovanje odgovarajućeg usmjerenja i pedagoško-andragoško obrazovanje.
- Organizacioni uslovi za stručno usavršavanje opšteg stručnog znanja i stručnog znanja o voznim sredstvima, uređajima i infrastrukturi su:
- stalno praćenje aktivnosti vezanih za usavršavanje, u okviru standarda kvaliteta;
- izvedeno nezavisno ocjenjivanje procedure za sticanje i provjeru stručnog znanja i sposobnosti za sprovođenje usavršavanja, u intervalima ne dužim od pet godina, i to od strane kvalifikovanih lica koja sama ne obavljaju djelatnosti koje su predmet ocjenjivanja;
- čuvanje dokumentacije o rezultatima nezavisnog ocjenjivanja predavača na usavršavanju i dokumentacije o prisustvu radnika izvršne službe usavršavanju.

Radnici izvršne službe na željeznici i radnici koji obavljaju poslove vezane za bezbjednost i urednost saobraćaja, moraju stalno usavršavati svoje stručno znanje kroz samoobrazovanje i redovno i vanredno stručno usavršavanje.

Redovno stručno usavršavanje moraju subjekt i poslodavac da sprovode za svako radno mjesto radnika izvršne službe. Minimalni godišnji broj časova redovnog usavršavanja za svako radno mjesto radnika izvršne službe je definisan pravilnikom. Predviđeni minimalni godišnji broj časova mora biti ravnomijerno raspoređen tokom cijele kalendarske godine. U minimalni godišnji broj časova stručnog usavršavanja nisu uključeni časovi redovne ili vanredne provjere stručne osposobljenosti. [1]

Vanredno stručno usavršavanje se sastoji od sadržaja vezanih za opšte stručno znanje i sadržaja koji se odnose na stručno znanje o voznim sredstvima, uređajima i infrastrukturi.

Vanredno stručno usavršavanje mora da obezbijedi poslodavac u slučaju:

- velike tehničke i tehnološke promjene na voznim sredstvima, uređajima i infrastrukturi;

- izdavanja novih propisa ili suštinskih izmjena postojećih;
- sumnje da radnici na radnim mjestima izvršne službe nisu dovoljno osposobljeni.

Prisustvo redovnom i vanrednom stručnom usavršavanju za radnike na radnim mjestima izvršne službe na željeznici je obavezno. O neprisustvovanju stručnom usavršavanju opšteg stručnog znanja subjekt obavještava odgovorno lice poslodavca, a o neprisustvovanju stručnom usavršavanju znanja o voznim sredstvima, uređajima i infrastrukturi predavač obavještava odgovorno lice poslodavca, u skladu sa odredbama sistema upravljanja bezbjednošću.

5. ZAKLJUČAK

Iz navedene analize uslova koje moraju ispunjavati željeznički radnici, vidimo da mnogo utiču na bezbjedno odvijanje željezničkog saobraćaja. Ukoliko bi na radno mjesto bio raspoređen radnik koji nije stručno osposobljen za obavljanje propisanih radnih zadataka, aktivnosti potrebne za redovno i bezbjedno odvijanje željezničkog saobraćaja ne bi bile izvršene po pravilima. Isto tako, ako bi radnik koji ne ispunjava zdravstvene uslove propisane za njegovo radno mjesto, nastavio da obavlja te poslove i dalje, dovela bi se u pitanje bezbjednost i sigurnost samog radnika, ali i ostalih učesnika u željezničkom saobraćaju. Propisi određeni pravilnicima trebaju se poštovati jer željeznica je složen sistem, ali je njeno funkcionisanje propisano pravilnicima i upustvima i ukoliko se poštuju u potpunosti, bezbjednost neće biti ugrožena. Uslovi koji su u ovom radu analizirani, samo su jedan segment koji utiče na bezbjednost saobraćaja, koja predstavlja problem današnjice i u čije rješavanje se trebaju uključiti svi koji mogu doprinijeti povećanju nivoa bezbjednosti.

LITERATURA

- [1] Pravilnik 646 - o stručnoj osposobljenosti radnika izvršne službe na željeznici, JŽ, 1986. Godine
- [2] Pravilnik 655 - o zdravstvenim uslovima koje moraju ispunjavati željeznički radnici, JŽ, 2000. godine